

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE II, poklady pro seminář. č.3

MÉDIA A NÁSILÍ

Souvislost mezi sledováním televize a agresivitou

Přístupy, které se domnívají, že sledování TV snižuje reálnou agresivitu

1. **Hypotéza katarze** – agresivita vybíjena fantazijně na základě identifikace s násilným hrdinou, Feshbach (dlouholetý zastánce) přehodnotil své stanovisko a sám prohlásil všechny katarzní teorie za vyvrácené (dodnes se o ně opírají mediální přívrženci, např. Blažek či Jirák)
2. **Hypotéza inhibičního účinku** – člověk má strach z vlastní agresivity

Přístupy, které se domnívají, že sledování násilí TV nemá žádný vliv na reálnou agresivitu

3. **Teorie bezúčinnosti**, u nás např. filozof Václav Bělohradský („obava z negativního vlivu TV na děti je jen zastíracím manévrem, který odvádí pozornost od důležitějších problémů)

Přístupy, které považují sledování násilí v TV za prediktor reálného násilí

4. **Hypotéza habitualizačního účinku** – sledování násilí v TV snižuje senzitivitu vůči násilí obecně (desenzitizace vůči násilí)
5. **Aktivační teorie** – fyziologické vzrušení při sledování přetrvává i po jeho ukončení a facilituje dominantní reakci (může být agresivní)
6. **Hypotéza stimulačních účinků** – agresi stimuluje přímo, u nás např. Říčan
7. **Teorie sociálního učení** – lidé převezmou do svého repertoáru určité chování, zvláště je-li odměněno (penězi, prestiží, pozorností...)

Občasné sledování TV agresi nezvyšuje, za hranici se považují 3 a více hod denně
spolupůsobící faktory

prostředí (nefunkční rodina, zvýšený výskyt násilí ve čtvrti, nízký sociálně ekonomický status, hlučné, přeplněné, horké prostředí)

osobnostní dispozice (lidé s vyšší mírou dispozičně dané agresivity si vybírají agresivní pořady a ty zpětně posilují jejich agresivitu)

kontextuální faktory mediálního sdělení (při přerušení násilné scény reklamou je násilný akt lépe zapamatován, ale vytržen k kontextu)

Kunczik (1995) – zdroje, ze kterých se agresivnímu chování učí, jsou rodina, subkultura a na 3. místě teprve společnost s masmediálně nabízenými agresivními vzory

Pro ČR platí

dnešní třináctileté dítě vidělo v TV asi 52 000 vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a přepadení

průměrné dítě stráví 25 hodin týdně před obrazovkou (viz A.Suchý –DP) – může být tzv. fragmentární diváctví (TV jako kulisa)

V USA vidí diváci každé 4 minuty násilnou scénu, v 60.letech bylo násilí věnováno 16% vysílacího času, v současnosti to je 70 až 80% (APA)

Blažek (1995)

děti od 3 let – vnímání filmu zaměřeno na jednotlivosti, napodobují, s věkem roste schopnost participace

6 – 8 let – jsou schopny chronologického řazení shlédnutých scén

od 9 - 10 let – rozvíjí se schopnost komplexnějšího porozumění filmu, smysl pro realismus

od 11 let se rozvíjí schopnost distancovat se od děje a vystihnout podstatu příběhu

filmy (hlavně dětem nepřístupné) pomáhají tvořit sociální pozici ve skupině

děti baví v tomto věku šokovat dospělé silnými řečmi a přesnými popisy brutálních scén, ve kterých si libují (důležité vědět pro případný výzkum)

Málo longitudinálních výzkumů

Centerwallova studie (Jiráček, Kóplová, 1998)

kanadské městečko Notel (název psychologů) získalo TV signál až v r. 1973

po dobu dvou let byla skupina obyvatel srovnávána s dvěma podobnými skupinami obyvatel, kteří již TV vlastnili delší dobu (metodologický problém – byli už zvyklí, nebyla to pro ně novinka č.1)

fyzická agresivita u dětí z Notelu vzrostla oproti původnímu stavu o 160%, v kontrolních skupinách se nezměnila

po zavedení TV v JAR stoupl počet zabití (bělochy) o 130%

Jeffrey G. Johnson a tým z Kolumbijské univerzity v USA (2002, Science magazin)

sledovali 707 lidí po dobu 17 let – ojedinělý longitudinál v přirozených podmínkách

cíl: potvrdit signifikantnost vztahu mezi časem stráveným u TV během adolescence a časné dospělosti a pravděpodobností výskytu pozdějších násilných činů

muži a TV ve 14 letech → sledovány násilné činy na jiných osobách ve věku 16 až 22 let

- méně než hodinu denně – dopustili se násilného činu v 8,9%
- 1 – 3 hodiny – 32,5%
- více než 3 hodiny – 45,2%

ve skupině žen nebyl v této věkové kategorii zaznamenán statisticky významný vztah, nárůst však byl.

muži a TV ve 22 letech → násilné činy ve 30 letech

- do 1 hodiny – dopustili se násilného činu ve 30 letech ve 14,6%
- 1 – 3 hodiny – 14%
- více než 3 hodiny – 18,8% (tři hodiny a více sledování TV= riziková hranice)

ženy a TV ve 22 letech

- více než 3 hodiny denně – agrese u nich ve 30 letech poskočila z 0 na 16,8%

Potvrzena hypotéza, že TV násilí přispívá k růstu agresivního chování, i to, že agresivní jedinci dávají přednost agresivním pořadům

Byla prokázána spojitost mezi nadměrným sledováním TV v adolescenci a pozdější vyšší mírou agresivního chování, ale „otázky, které by ukázaly původ a směr této spojitosti, zůstaly nezodpovězeny“ (J.G. Johnson)

Výzkum Svobody na FF v r. 1997

Agresivní chování zobrazované v dětských pořadech české veřejnoprávní televize.

Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 3, 1997.

Byly sledovány reklamy, videoklipy, dětské pořady a umělecké pořady

Za 14 dní vysílání veřejnoprávní TV diváci shlédli 5679 ukázek agresivního chování, 3646 na 1. programu a 2033 na 2. programu

Nejvíce nepřímé agrese, pak verbální, dále brachiální.

Nejvíce agrese v tzv. uměleckých pořadech 3950, dále v dětských pořadech 1175, ve videoklipech 431 a v reklamách 123.

Zarážející je množství násilí v pořadech pro malé děti (Tom a Jerry)

tendence násilí zlehčovat a vytvoření „falešného“ scénáře – např. není nebezpečné skočit ze střechy, protože Jerry se hned otřepe a vstane

Teletubbies – řada dětí se chtěla dotknout či své oblíbené postavičky obejmout a strhly na sebe obrazovku (2 nepřežily úraz hlavy)

Riziková divácká skupina – mladší 12 let, sleduje TV 3 a více hodin denně, mezi jeho oblíbené pořady patří akční, násilné a hororové filmy, nežije ve spořádaném sociálním prostředí a dispozičně tenduje k agresivnímu chování

Vliv hraní videoher

<http://cspsych.psu.cas.cz/result.php?from=941&to=941>

Petr Květon, Martin Jelínek (2016). Hraní videoher a jeho konsekvence: přehled dosavadních zjištění. *Československá psychologie*, 60, 4, 372-386.